

„אמא, מי נשמת לא בא כבר אך פעם הביתה?“ שואל עדיין את אמו אימי בן ה-5, בנו של רב-סרן שמאי קפלן, שנהרג במלחמת ששח-הימים

שנתיים אחרי...

הפחד שיגע אותי. היום אני יודעת שזה קורה כל יום. צילצלתי לקצין בגיים והוא אמר לי כמו שהיה עונה תמיד כששאלתי על שלו תהיי מאושרת. היום אני עדיין חיה בדרי כות ובפחד כשאני שומעת על יריות. אומי נם, כביכול אין לי מה לאבד עוד. בעלי לא בכראמה או בתעלה או ברמת-הגולן. אבל אני פוחדת לשמוע שמישהו נהרג. היום אני יודעת מה זה כשבאים הביתה ומודיעים לך שבעלך איננו יותר.

„אמא, מה

יהיה הסוף?“

לדבר הצעיר והכבד שמאי נשאת עימי כל רגע, אני צריכה ללמוד להסתדר עם בעיות של חיי יום-יום, שאיש לא הכין אותי לקראתם. למשל, הניאון התקלקל במיטבתי. גבר היה מתקן זאת תוך חמש דקות. אצלי הוא כבר שבוע מקולקל. אני חושבת עשר פעמים לפני שאני מצלצלת לירידיים או קרובים שיבואו לעזור לי. אני שטוט לא אוהבת שיעשו לי טובות. לא אוהבת להטריד אנשים. להזעיק חשמלאי למוקרה כזה זה מנוחץ.

או, למשל, סידור החשבונות. מי חלם אי-פעם שאצטרך לאון את התקציב בעצמי? אני מקבלת ממשרד-הביטחון 850 ל"י בחור דש. מספיק בהחלט לקיום בכבוד. אבל אני לא מרשה לעצמי לצאת לבילויים לעיתים קרובות. פשוט, אין לי תקציב. בייביסיטר עולה היום לירה וחצי לשעה. אני לא יכולה להרשות לעצמי הילדים זו בעייה בפני עצמה. עלי להיות עבורם גם אב וגם אם. אומנם לילדה לא חסר האבא, מפני שאף פעם לא היה לה. אבל יבוא יום ואצטרך לעמוד בפניה ולהסביר לה שאביה כלל לא ידע שהיא נולדה.

איתי, שהוא היום בן 5, שואל אותי כימעת כל-יום: „אמא, מי שמת לא בא אף פעם הביתה?“ הוא שואל המון שאלות על אביו ועל נסיכות מותו. בזמן האחרון, כששמע ברדיו על חיילים שנהרגו הוא שאל אותי: „אמא, מה יהיה הסוף, לא יישארו לנו יותר חיילים. את כולם הורגים.“

יש לו דיעה ברורה מאוד על מלחמה. לא מזמן הוא אמר לי: „זה לא טוב מל-חמה. את יודעת, אמא, למה אנשים צעירי רים מתים במלחמות? שאנשים יראו כמה שזה רע מלחמה ולא יעשו יותר מלחמות.“ היתה תקרית בצפון. הילד שמע שמטוט נפגע והטייס צנח וניצל. הוא אמר לי: „המטוס אין דבר. אפשר לקנות חדש. טוב שהטייס נשאר בחיים, כי איש שמת כבר לא בא הביתה.“

חיים נורמליים,

ככל האפשר

אשה במצב לא יכולה להתחשב במה שאומרים עליה אנשים. אני חיה כטי שאני מבינה שעלי לחיות, בלי להתחשב במה שחושבים אחרים. אני מתלבשת ויוצאת בחברה. אני מרבה לנסוע לבקר ירדיים באשקלון ומשתדלת לתת לילדים חיים נורמאליים ככל האפשר.

יש לנו פולקסוואגן קטן. זה כמו זוג רגליים בשבילי. הילדים יוצאים בבוקר ל-גן ואני יוצאת לעשות קניות או סידורים. בצהריים אני מכינה להם ארוחה, ומשכיבה אותם לישון. כשהם קמים אנחנו יוצאים לטיול. בערב אני חוזרת הביתה ומשכיבה אותם. אחרי-כך יש לי מה שאני קוראת „הערב השמח שלי.“

החברים שהיו לנו פעם מבקרים עכשיו לעיתים רחוקות. זה לא מפני שהם מת-מקיים ממני או לארוצים לבקר. פשוט, המרחקים עכשיו גדולים. כולם אנשי צבא

דרך הרדיו. אני מוכרח לדעת מה נולד לנו. היא נולדה וכבר לא היה למי להר-ידע.

כל הכבוד לאלמנות המסוגלות להינשא שנית. אני מכירה כאלה שבצליהן נהרגו במלחמה והן נישאו שוב. אחת טענה שהיא לא מסוגלת יותר לסבול את הבדידות ה-נוראה, לא מסוגלת להסתדר עם הילדים, לא יכולה להירדם בלילות. אחת סיפרה שח-סר לה הגבר בבית, שייטול על עצמו את הדאגות, שירכז את החיים.

אבל אני לא לבד. שמאי נמצא איתי בכל רגע. הצער והכאב אינם פוחדים עם הזמן. פשוט, מתרגלים לחיות עם זה. זה כאילו קטעו למישהו רגל. תחילה זה אסון נורא והאיש הוא בהלם. אחרי-כך מתרגלים למום וחיים עם זה. אבל אין זאת אומרת שהרגל לא חסרה. אך מה עושים כשקורעת חתיכה מהלב? איך לומדים לחיות עם זה?

מאז נישאנו היה שמאי בצבא הקבע. אבל מעולם לא התרגלתי לרעיון שהוא נמ-צא בסכנה מתמדת. אני זוכרת תקופה כששמאי היה בצפון. שמעתי ברדיו שיורים בגבול הסורי, לא יכולתי לשבת רגע נוסף. טילפנתי לגייסות השריון. אז לא היו דב-רים כאלה שגברים נהרגו כל יום, כמו עכ-שיו. לא היה דבר כזה שאחד אחרי השני נהרגים. המוסד הזה של האלמנות עוד לא היה קיים. עוד לא היכרנו את ההרג. ופית-אום אני יודעת שהבעל שלי שם ויורים.

כשנהרג שמאי הוא השאיר אחריו בן 3, איתי (מתחרו עם שמאי). נאווה היתה או בחודש התשיעי להריגוה. היא ילדה בת בימי השיבועה. הבת נקראה על שם האב: שמית.

ביריתה בת 3 החדרים, אליה עברה ב-עזרת משרד-הביטחון, ישבה שבוע נאווה קפול, שאטנית, דקת-גירח, הנראית צעירה בהרבה מגילה, וסיפרה את סיפורה. סיפור של אלמנת חלל מלחמת-ששת-הימים. שני-תיים אחרי המלחמה:

אז לא

נהרגו כל יום

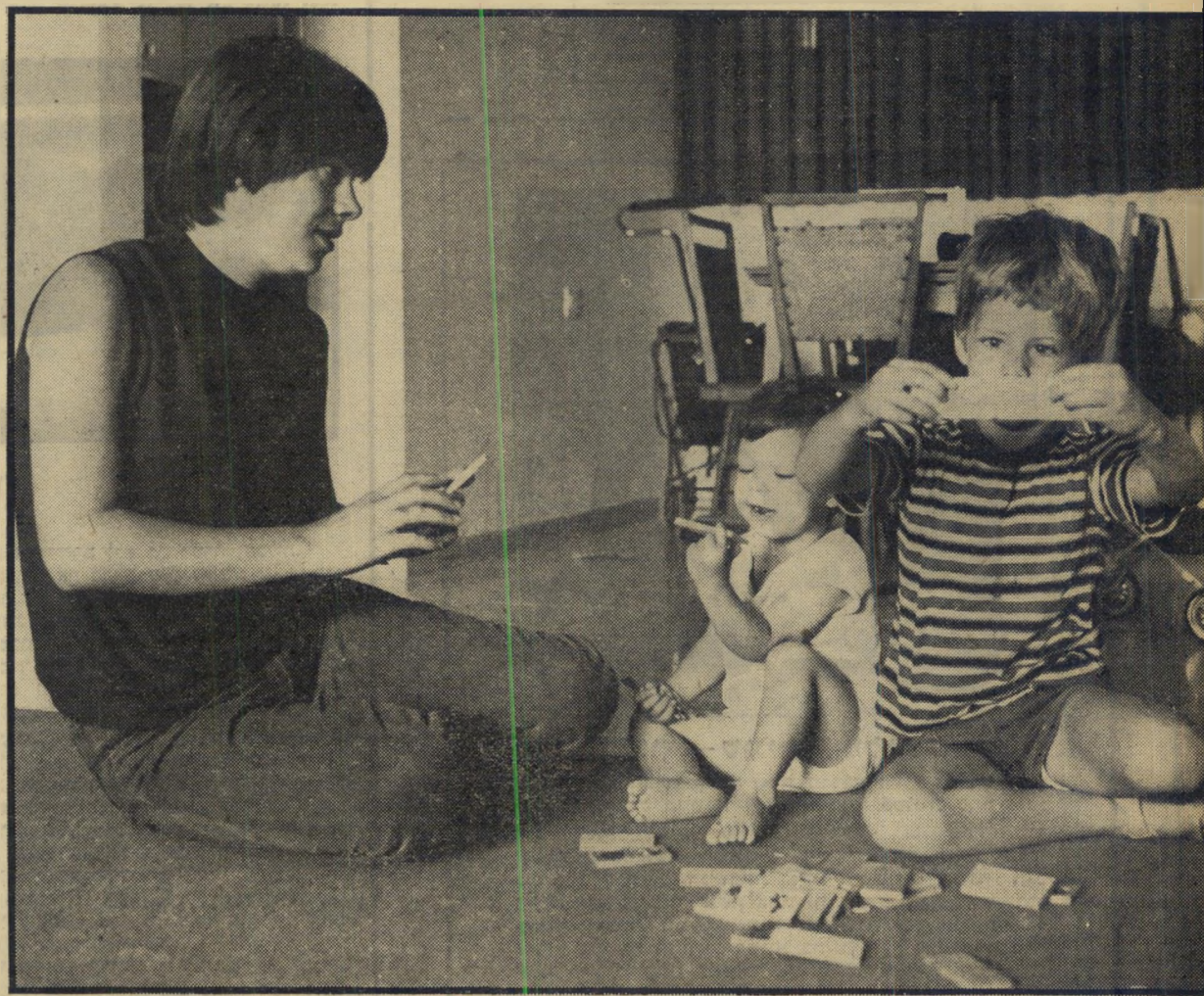
שמאי היה בשבילי הכל. ציר-ש-סביבו הסתובבו כל חיי. נישאנו מתוך אהבה, אי-אפשר למדוד אהבה זאת במ-שורה. זאת לא היתה רק אהבה רומנטית, אלא הבנה עמוקה, רגשות ומאחיים משר-תפים, שאיחדו אותנו יחד.

עברו שנתיים מאז נהרג שמאי. אבל בשבילי הוא עדיין קיים במלוא עוצמתו. אני רואה אותו יום יום כשאני מסתכלת על איתי, כשמית בת השנתיים עושה משהו חדש. אני חושבת: איזו שימחה זה היה גורם לשמאי לראות אותם עכשיו. הוא כליכך רצה עוד ילד. כשהייתי בהריון עם שמית נהג לטלפן כל יום ובקול מצוה פקד עלי: „מייד אחרי שתלדי הודיעי לי

בוצת קציני-שריון ככומות שחור-רות ניצבה ליד הקבר. זרייה-פרחים כיסו את כל המצבה עד שמתוך החקוק עליה ניתן היה להבחין רק בצמד ספרות: 28. בן 28 היה רב-סרן שמאי קפלן כש-נהרג, חשוף בצריה. הוא הוביל את פלוגת סנקי הצנטריון שלו בציר שהוליך לאיס-מעיליה, כשהוא דוהר ומשתוקק להגיע רא-שון לתעלה. כ-40 ק"מ לפני התעלה עלתה פלוגתו על מארב של סנקי ט" 55 מצריים. הפגז הראשון פגע בצריה בו עמד שמאי.

שנתיים עברו. עלילות שמאי, אחד מגיבורי רי סיפרו של שכתי טבת חשופים בצריה, הסכו לאגדה. ממנו נותר רק הקבר. ליד הקבר עמדו גם שתי נשים במיטפחות שחור-רות, שלובות זרוע. הקשישה בהן לא הפ-סיקה להתייפח. הצעירה, שמשפיים שחור-רים כיסו את עיניה, שתקה. ארשת קיפ-און על פניה הנאים, וכשנסתיימה האזכרה וכל הירדיים והחברים התפזרו, חזרה נאווה קפלן, 27, אלמנתו של רס"ן שמאי קפלן לביתה שברמת-אביב, אל שני ילדיה, אל המציאות של אלמנות המלחמה.

היא הכירה את שמאי בעת ששירתה כחיילת בגייסות-השריון. התונתם היתה אחת מחגונות-השריון הזכורות ביותר, על כמה שהוגפה בורעו של טנק חילוקי-תות-חי הטנקים ירו קונפטי. נאווה, בת קיבוץ משמר-השרון, עברה לגור באשקלון. שמאי נשאר לשרת כקצין בצבא-הקבע.

„נשואי? - זה לא בא בחשבון“

שנתיים אחרי מותו של בעלה, אין אלמנת המלחמה נאווה קפלן, מעלה כלל בדוחה אפיקתה על נשואי. אומנם קצת לפני לכת

שני ילדים, היא אומרת, „אבל מסתדרים.“ בתמונה נראית נאווה עם שני ילדיה, איתי ושמית. שמית נולדה חודש אחד בלבד אחרי מותו של שמאי. „אף פעם לא היה לה אבא.“ מספרת נאווה, „לכן אין היא חגיגה בחברוננו. אולם לגבי איתי -- המצב שונה לגמרי.“